

2017 - Anul tribuniștilor memorandiști (XLVII):

Eugen Brote a arendat moșia ... a vândut la Rășinari ...

- Grupul Rațiu - agitatori, indivizi singuratici și nereprezentativi!

agitatori - nereprezentativi

Activismul bănățenilor a fuzionat cu Tribuna în 1888

Presa națională era divizată!

Gruparea Mocioni – Babeș Mocioni vedea viitorul națiunii în colaborarea cu maghiarii ...

Tribuniștii Slavici – Brote Slavici și-a afirmat categoric opinia că Austro-Ungaria trebuie să devină Austria, iar dominația elementului maghiar trebuie să înceteze ...

Memorandul - piatra de încercare a solidarității naționale. Pentru Memorand nu erau decât Tribuna din Sibiu, dar aceasta ajungea. Tribuna la acea dată domina opinia publică românească.

Marele proprietar bănățean a contribuit substanțial la finanțarea "Tribunei". Grupul Rațiu a învins, Mocioni s-a supus, declinându-și însă orice răspundere personală ...

și-a arendat moșia de lângă Sibiu, a vândut grădinile și fânețele moștenite la Rășinari, vitele de rasă din ferma model, întreprinderea de prelucrare a laptelui din Sibiu, case, bijuterii ș.a. Cu aceste resurse a câștigat în 1891 licitația în fața lui Mocioni, rămânând proprietar al "Tribunei" și Institutului.

acțiuni antistatale - destabilizatoare Ungurii alimentau disensiunile 1892

Alexandru Mocioni
n. 1841,
Budapesta
1909, Birchis,
Arad
Politician
român, de la
24 de ani
deputat în
Parlamentul
din
Budapesta.
Primul
președinte
al PNR Banat
în 1869.
A fondat
ziarul
"Dreptatea"
la Timișoara,
director
Corneliu
Diaconovici,
redactor
responsabil:
Valeriu
Branăște

Eugen Brote
n. 1850,
Rășinari
-1912, Brașov
Publicist,
politician și
agronom.
A fost unul
din fondatorii
"Tribunei"
iar după
arestarea
lui Slavici,
conducător
al redacției.
Din 1892 -
unic
proprietar al
Tribunei:

Culisele elaborării Memorandului sunt relatate de istoricul clujean Liviu Maior în **"Memorandul filosofia politico-istorică a petiționalismului românesc"**; acesta aprecia că a fost: «o perioadă de discuții îndelungate, determinate atât de varianta acceptată, cât, mai ales, de găsirea momentului oportun de trimitere a Memorandului la Viena. (...) Motivele care au dus la prelungirea plănuitei acțiuni, la șirul de amînări s-au datorat unui complex de evenimente. În primul rînd, drama de la Mayerling, sinuciderea arhiducelui Rudolf a contribuit la această întîrziere (...) Gruparea Mocioni – Babeș s-a confruntat tot mai des cu "tribuniștii", cu Slavici și Eugen Brote. Polemicile desfășurate în paginile "Tribunei" sau în conferințele PNR-ului s-au înmulțit, Mocioni demisionând în 1889 din conducerea ziarului sibian a cărui situație financiară s-a înrăutățit. Marele proprietar bănățean contribuise substanțial la finanțarea "Tribunei". După plecarea lui Slavici în România, Brote a continuat disputele de pe aceeași poziție intransigentă, antrenînd și presa de peste Carpați în confruntarea politică ardeleană.». Vincențiu Babeș considera că Memorandul trebuia depus într-un moment în care împăratul să nu poată refuza actul, înmînarea festivă - cu mare publicitate - fiind necesară pentru a sublinia importanța demersului. Tribuniștii insistau pentru înaintarea Memorandului la sărbătorirea a patru decenii de domnie a împăratului, acesta trebuind să afle că, cu toate sacrificiile românilor în 1848, tot ei erau cei nedreptățiți.

Și prof. univ. dr. Eugen Străuțiu face o sinteză a genezei Memorandului în lucrarea **"Sibiul între medieval și modern"** (2000): «Activismul bănățenilor a fuzionat cu Tribuna în 1888, când Alexandru Mocioni a cumpărat acțiuni ale Institutului Tipografic în valoare de 5000 de florini, ceea

ce-i dădea dreptul la patru locuri în comitetul de direcție. N-a trecut decât un an până la apariția disensiunilor între cele două grupări. Slavici s-a întors de la București în august 1889, cu promisiunea unui nou ajutor financiar din partea liberalilor de la București (nu era prima oară când Tribuna primea bani prin intermediul brașoveanului Ioan Bianu, acționar la Institutul tipografic și director al Bibliotecii Academiei). Crezând că se poate dispensa de aportul financiar al lui Mocioni, Slavici și-a afirmat categoric opinia că Austro-Ungaria trebuie să devină Austria, iar dominația elementului maghiar trebuie să înceteze; Mocioni vedea viitorul națiunii în colaborarea cu maghiarii ... În urma acestor dispute, Mocioni s-a retras din comitetul "*Tribunei*", cerând răscumpărarea acțiunilor sale. Eugen Brote a cerut scoaterea la licitație a întregii întreprinderi. Și-a arendat moșia de lângă Sibiu, a vândut grădinile și fânețele moștenite la Rășinari, vitele de rasă din ferma model, întreprinderea de prelucrare a laptelui din Sibiu, case, bijuterii ș.a. Cu aceste resurse a câștigat în 1891 licitația în fața lui Mocioni, rămânând proprietar al "*Tribunei*" și Institutului. În acest timp, disputa între tribuniști și grupul Mocioni-Babeș se extindea în cadrul partidului. La conferința din octombrie 1890 s-a discutat forma *Memorandului* și oportunitatea înaintării lui către împărat. Gruparea Memorandului se va face "când va fi lipsă" (de fapt textul era deja redactat). Comitetul de 25 de membri a fost votat într-o componență care să împace cele două tabere. Președinte a fost votat Vincențiu Babeș, iar vicepreședinți Eugen Brote și Ioan Rațiu. În celelalte probleme discutate concluziile erau unanime: "Tindem la scutirea neamului nostru de influențele străine; cu toate acestea, negăm solemn că am avea tendințe daco-romaniste, ținem a aparține monarhiei și suntem supuși credincioși ai Coroanei de Habsburg. (...) *Memorandul* a fost readus în discuție de tribuniști la întrunirea liderilor partidului din 9 ianuarie 1891. E. Brote se supuse și de această dată hotărârii majorității de a nu se înainta împăratului. Încercând să înmormânteze chestiunea, (...) la conferința electorală din octombrie conducerea partidului nu a convocat gruparea tribunistă. Membrii acesteia au participat însă la lucrările comitetului de a doua zi, și au obținut colaborarea lui Rațiu. Chestiunea *Memorandului* intra în faza finală. Ioan Rațiu în calitate de vicepreședinte, trecând peste autoritatea președintelui Vincențiu Babeș, a cerut întrunirea conferinței generale pentru data de 20 ianuarie 1892, tot la Sibiu. În comisia pentru propuneri a participat pentru întâia oară la dezbateri Alexandru Mocioni, încercând să împiedice lansarea Memorandului. Grupul Rațiu a învins; Mocioni s-a supus, declinându-și însă orice răspundere personală. Comitetul se compuse din 25 de partizani ai acțiunii, cu Rațiu președinte, (...). La 25-26 martie comitetul a adus ultimele modificări textului redactat de Iuliu Coroianu, apoi și-au pus semnăturile liderii partidului»

În „**Drumuri și răseruci**”, Sever Bocu scria: «Memorandul fu într'adevăr piatra de încercare a solidarității naționale în acele clipe. Presa națională era divizată. Gazeta Transilvaniei, a Mureșenilor și a lui Bariț, ziarele mitropoliilor din Sibiu și Blaj, ziarele din Banat, s'ar putea spune, că marea majoritate a ziarelor erau contra Memorandului. Pentru Memorand nu erau decât Tribuna din Sibiu, dar aceasta ajungea. Tribuna la acea dată domina opinia publică românească. Polemica pe această chestiune era pătimașă, violentă, care mergea până la acușări de trădări. Se susținea că Alexandru Mocioni era exponentul Casei Magnaților din Budapesta în atitudinea lui. Ungurii alimentau disensiunile dinlăuntru (...).»

Se încheia etapa elaborării și editării Memorandului, dar odiseea prezentării actului împăratului, abia începea. Ministerul de interne din Budapesta era informat permanent despre activitatea Comitetului Central Electoral Român: „delegați, spiritul lor combativ, influența pe care o au în mediul social din care provin - și în cazuri mai deosebite – despre poziția ce o dețin în ierarhia elitei politice românești”. În lucrarea „**Documente privind mișcarea națională a românilor din Transilvania 1892-1894**” (1998), Șerban Polverejan prezintă evenimentele predării Memorandului, dar și modul în care guvernul maghiar a contracarat acțiunea. Din documente aflăm că guvernarea maghiari au reînviat vechiul slogan privind mișcarea națională din imperiu - care nu este decât «o înscenare a unor „agitatori”, indivizi singuratici și nereprezentativi, care dezaproband pactul dualist, comit acțiuni destabilizatoare, antipatriotice, antistatale, etc.» - dar și cum Ministerul de interne ungar s-a adresat împăratului cu «rugămintea să nu accepte ca memorandumul să-i fie înmânate din delegații formate din acești participanți agitatori». Printr-o telegramă, Curtea imperială a primit sugestiile asigurând că «s-au luat aici (la Viena) măsurile necesare ca în cazul unei cereri de audiență a acestei delegații, (aceasta) să fie respinsă, potrivit preînaltului ordin, motivându-se că „Maiestatea Sa din principiu nu binevoiește să primească asemenea delegații de masă a unei adunări naționale, care se prezintă fără mandat autorizat, și că petenților li se va da posibilitatea ca Memorandul în cauză să fie predat pe calea Ministerului ungar”. (...) Maiestatea Sa a binevoit să ordone ca această procedură ce se intenționează aici, să fie adusă și la cunoștința Excelenței voastre pentru ca, în cazul depunerii acolo (la Budapesta) a unei petiții, refuzul să poată fi făcut cu aceeași motivație»

În 1892 - an înscris cu litere de aur în istoria României - românii transilvăneni s-au mobilizat pentru elaborarea a două documente, „**MEMORANDUL**” și „**REPLICA**”, adevărate cărți de vizită politice, de legitimare națională în fața tuturor națiunilor din Europa. Ambele acte au fost tipărite la Institutul Tipografic al Tribunei.

(va urma)

Marius HALMAGHI

Sursa online:

<http://www.tribuna.ro/stiri/cultura/2017-anul-tribunistilor-memorandisti-xlvii-130579.html>